

ICOM PROFESIONĀLĀS ĒTIKAS KODEKSS

Pārstrādāts 2000.gada 2.jūnijā

I. Preambula

ICOM Profesionālās ētikas kodekss tika vienprātīgi pieņemts ICOM konferences 15.ģenerālajā asamblejā Buenosairesā 1986.gada 4.novembrī. [Šis pārstrādātais variants tika pieņemts ICOM ģenerālajā konferencē Barselonā 2001.gada 1.-6.jūlijā.]

Kodeksā formulēti vispārējie profesionālās ētikas principi. Tie ir uzskatāmi par muzeja profesijā strādājošo darbības minimālo standartu. Atbilstoši katras valsts vai muzeja specialitātes vajadzībām Kodeksā iespējams izvirzīt arī stingrākas prasības. Šādu kodeksa papildināšanu Starptautiskā Muzeju padome labprāt atbalsta, jo tas veicina augstāku standartu piemērošanu muzeja profesijā. Viens papildinātā Kodeksa eksemplārs nosūtāms ICOM ģenerālsekretāram uz adresi: Maison de l'UNESCO, 1 rue Miollis, 75732, Paris Cedex 15, France.

Kodekss uzskatāms par ICOM Statūtu 2.2., 9.1(d), 14.17(b), 15.7(c), 17.12(e) un 18.7(d) paragrāfos minētās profesionālās ētikas oficiālu skaidrojumu. ICOM individuālo un institucionālo biedru ikgadējie naudas maksājumi tiek iekasēti kā apliecinājums Profesionālās ētikas kodeksa ievērošanai.

1. Definīcijas

1.1. Starptautiskā Muzeju padome (ICOM)

Starptautiskā Muzeju padome (ICOM) ir definēta Statūtu 1.1.pagrāfā kā "starptautiska nevalstiska muzeju un muzeju darbinieku organizācija, kas izveidota, lai sekmētu muzeoloģijas un citu ar muzeju vadību un darbību saistītu disciplīnu attīstību."

ICOM Statūtu 3.(1) paragrāfā formulētie mērķi ir:

- (a) veicināt un atbalstīt dažādu muzeju rašanos, attīstību un profesionālu vadību;
- (b) vairot zināšanas un izpratni par muzeju būtību, funkcijām un lomu, kalpojot sabiedrībai un tās attīstībai;
- (c) organizēt dažādu valstu muzeju un muzeju darbinieku sadarbību un savstarpēju palīdzību;
- (d) pārstāvēt, atbalstīt un attīstīt visdažādākās muzeju darbinieku intereses;
- (e) attīstīt un izplatīt zināšanas par muzeoloģiju un citām disciplīnām, kas saistītas ar muzeja vadību un darbību.

ICOM biedri nedrīkst izmantot nosaukumu "Starptautiskā Muzeju padome" un tās logo publikācijās (ne iespējams, ne elektroniskajās), lai reklamētu personas, pakalpojumus vai produktus peļņas gūšanas nolūkos.

1.2. Muzejs

ICOM Statūtu 2. paragrāfa 1.punktā muzejs ir definēts kā

"sabiedrībai pieejama un tās attīstību veicinoša pastāvīga bezpeļņas institūcija, kas vāc, saglabā, pēta, popularizē un eksponē sabiedrību un tās vidi raksturojošas materiālās liecības pētnieciskos, izglītojošos un izklaides nolūkos".

(a) Minētās muzeja definīcijas lietošanu neierobežo ne attiecīgās iestādes pārvaldes institūcijas vai teritoriālais raksturs, ne organizatoriskā struktūra vai krājuma orientācija.

(b) Bez institūcijām, kuru nosaukumā minēts vārds "muzejs", šai definīcijai atbilst arī:

- (i) muzejiska rakstura dabas, arheoloģiskie un etnogrāfiskie pieminekļi un vietas, kas vāc, saglabā un popularizē sabiedrību un tās vidi raksturojošas materiālās liecības;
- (ii) iestādes, kas glabā un eksponē dzīvnieku un augu valsts dzīvu eksponātu kolekcijas, piemēram, botāniskie un zooloģiskie dārzi, akvāriji, vivāriji;
- (iii) zinātnes centri un planetāriji;
- (iv) konservācijas un restaurācijas institūti, bibliotēku un arhīvu pastāvīgā pārziņā esošās izstāžu galerijas;
- (v) dabas rezervāti;

(vi) starptautiskas, nacionālas, reģionālas vai vietējas muzeju organizācijas, ministrijas, departamenti vai valsts aģentūras, kuru pārziņā atrodas muzeji, kuri atbilst šajā paragrāfā dotajai definīcijai;

(vii) bezpeļņas iestādes vai organizācijas, kas veic ar muzejiem un muzeoloģiju saistītu pētniecisko, izglītojošo, apmācības, dokumentēšanas vai citu darbu;

(viii) iestādes, kuras Administratīvā Padome pēc konsultēšanās ar Konsultatīvo Komisiju atzinusi par tādām, kam pilnībā vai daļēji piemīt muzeju raksturojošās pazīmes vai kuras atbalsta muzejus un muzeju darbiniekus, veicot muzeoloģiskus pētījumus, izglītojošo darbu vai profesionālo apmācību;

[(ix) kultūras centri, kas bezpeļņas nolūkos nodarbojas ar dzīvā mantojuma aizsardzību, saglabāšanu un vadīšanu.

1.3. Muzeja profesija

ICOM Statūtu 2.paragrāfa 2.punktā muzeja profesijas pārstāvji tiek definēti šādi:

“Muzeja profesijas pārstāvji ir visi muzeju vai, saskaņā ar 2.paragrāfa 1.punktu, tiem pielīdzināmo institūciju (minētas šī kodeksa 1.2.punktā) darbinieki, kas saņēmuši specializētu apmācību vai guvuši atbilstošu praktisko pieredzi kādā no muzeja vadības vai darbības jomām, kā arī neatkarīgas personas, kas respektē ICOM Profesionālās ētikas kodeksu un strādā definīcijai atbilstošo muzeju labā kā profesionāļi vai konsultanti un kuru darbība nav saistīta ar komerciālas produkcijas vai iekārtu, kas nepieciešamas muzeja darbības nodrošināšanai vai pakalpojumu sniegšanai, ražošanu, tirdzniecību vai reklāmu.

1.4. Pārvaldes institūcija

Muzeju vadība un stratēģiskā kontrole, kas izpaužas kā muzeja politika, kā arī finansēšana un administrēšana dažādos muzejos atšķiras atkarībā no konkrētajā valstī vai teritorijā spēkā esošajiem juridiskajiem un citiem nosacījumiem.

Kodeksā termins “pārvaldes institūcija” tiek izmantots, lai apzīmētu pārvaldību augstākajā līmenī attiecībā uz muzeju politiku, finansēm un pārvaldi. Tas var būt kāds no ministriem vai kāda cita amatpersona, ministrija, vietējā pašvaldība, pilnvaroto padome, biedrība, bezpeļņas organizācija, muzeja pārvaldnieks vai kāda cita pilnvarota persona vai institūcija.

Muzeja vadītāju parasti ieceļ amatā muzeja pārvaldes institūcija, un viņa pienākums ir atskaitīties tieši šai institūcijai par pienācīgu muzeja uzturēšanu un vadību.

1.5. Pienākums pret sabiedrību

Muzeju darbība ir saistīta ar visdažādākajām valsts un privātajām struktūrām. Muzejos strādājošie pārstāv daudzveidīgas zinātņu disciplīnas un amatus, turklāt šos cilvēkus ar muzeju saista dažādi līguma nosacījumi. Neraugoties uz šādu daudzveidību, visi, kas saistīti ar muzeja darbības nodrošināšanu, - pārvaldes institūcijas un personāls - atbild par kādas pasaules kultūras mantojuma daļas saglabāšanu un popularizēšanu. Viņi visi veic savu darbu, kalpojot sabiedrībai un tās attīstībai. Šim pienākumam ir noteicoša nozīme, formulējot muzeja un tā darba pamatvērtības un ētiku. Gan katram atsevišķi, gan institūcijai kopumā ir pienākums publiski atskaitīties par savu darbu. Tādēļ it visās muzeja darba jomās ir jāstrādā atklāti un godīgi un, pieņemot lēmumus, pirmkārt jāvadās no sabiedrības interesēm.

II. Institucionālā ētika

Šajā nodaļā ar jēdzienu institūcija tiek domāts sabiedrībai pieejams muzejs. Atbilstošie paragrāfi attiecināmi arī uz institūcijām, kas sniedz pakalpojumus muzejiem.

2. Muzeja vadības pamatprincipi

2.1. Muzeju minimālie standarti

Muzeja pārvaldes institūcijas ētiskais pienākums ir uzturēt un nepārtraukti pilnveidot muzeja, tā krājuma un piedāvāto pakalpojumu kvalitāti. Vissvarīgākais pienākums ir nodrošināt, lai visas muzeja pārziņā esošās kolekcijas tiktu atbilstoši novietotas, saglabātas un dokumentētas. Ir valstis, kurās minimālos standartus muzeja finansu, materiāli tehniskās bāzes, personāla un pakalpojumu jomā nosaka likums vai citi valdības apstiprināti muzeju darbību reglamentējoši noteikumi. Citur minimālo standartu noteikšana un izvērtēšana notiek ar muzeju akreditācijas, reģistrācijas vai citu līdzīgu vērtēšanas programmu palīdzību. Valstis, kurās šādi standarti nav izstrādāti, var saņemt ieteikumus ICOM Nacionālajā komitejā, atbilstošajā ICOM Starptautiskajā komitejā vai ICOM sekretariātā.

2.2. Nolikums

Ikvienam muzejam ir nepieciešams ar vietējo likumdošanu saskaņots nolikums vai cits dokuments, kurā skaidri noteikts muzeja juridiskais statuss, formulēta muzeja misija un minēts tā pastāvīgais bezpeļņas raksturs. Muzeja pārvaldes institūcijai ir jāizstrādā un jāpublisko precīzi formulēti muzeja mērķi, uzdevumi, darbības politika, kā arī pārvaldes institūcijas atbildība un tās sastāvs.

2.3. Finances

Pārvaldes institūcija pilnībā atbild par muzeja pastāvēšanas finansiālo nodrošinājumu un visu resursu - tai skaitā, krājuma un tā dokumentācijas, muzeja telpu, iekārtu, aprīkojuma, finansu līdzekļu un personāla - drošību. Nepieciešams izstrādāt un definēt institūcijas mērķus un politiku un nodrošināt, lai visas muzeja materiālās vērtības atbilstoši un efektīvi tiktu izmantotas muzeja interesēs. Muzeja darba veikšanai un pilnveidošanai jānodrošina regulārs un pietiekams finansējums no valsts vai privātiem avotiem. Grāmatvedības procedūrām jāatbilst valsts likumdošanai un grāmatvedības profesionālajiem standartiem. Krājums ir uzskatāms par sabiedrības īpašumu un nav izmantojams kā finansiāla vērtība.

2.4. Telpas

Pārvaldes institūcijas pienākums ir nodrošināt, lai krājumam tiktu garantēta fiziskā drošība un tā saglabāšanai piemērota vide. Muzeja ēkām un iekārtām jānodrošina, lai muzejs savas politikas ietvaros varētu pildīt pamatfunkcijas krājuma, pētniecības, glabāšanas, saglabāšanas, izglītības un ekspozīciju darbā. Telpām jāatbilst valsts likumdošanai veselības, drošības un fiziskās pieejamības ziņā, ņemot vērā arī invalīdu īpašās vajadzības. Jābūt izstrādātiem precīziem drošības standartiem aizsardzībai pret zādzībām, ugunsgrēkiem, plūdiem, vandālismu un krājuma bojāšanos. Ir jābūt precīzām plānam rīcībai ārkārtas situācijās.

2.5. Personāls

Pārvaldes institūcijas pienākums ir nodrošināt, lai būtu pietiekams muzeja darbinieku skaits un lai viņu kompetence atbilstu muzeja uzdevumu veikšanai. Muzeja personāla daudzums un raksturs (pastāvīgie un sezonas darbinieki) ir atkarīgs no muzeja darbības, krājuma un pienākumu apjoma. Muzejam jāveic viss nepieciešamais, lai tiktu nodrošināta krājuma uzraudzība, tā pieejamība, pakalpojumi sabiedrībai, pētnieciskais darbs un drošība.

Īpaši atbildīgs pārvaldes institūcijas pienākums ir muzeja direktora vai vadītāja iecelšana amatā, pārliecinoties, vai viņam ir šī amata efektīvai veikšanai nepieciešamās zināšanas un prasmes. Muzeja direktors personiski atskaitās un viņam ir tieša pieeja pārvaldes institūcijai, kuras aizbildnībā atrodas muzeja krājums.

Muzeja profesijas pārstāvjiem ir nepieciešama atbilstoša un nepārtraukta akadēmiskā, tehniskā un profesionālā apmācība, lai viņi veiktu savus pienākumus muzeja darbības nodrošināšanā un krājuma darbā. Pārvaldes institūcijai jāapzinās atbilstoši izglītota un apmācīta personāla nepieciešamība un nozīme un jārada iespējas tālākizglītībai un atkārtotai apmācībai, lai darbinieki būtu informēti par jaunievedumiem un būtu efektīvs darbaspēks.

Pārvaldes institūcijai jānodrošina, lai gadījumos, kad rodas nepieciešamība darbiniekus pieņemt

darbā, izvirzīt augstākam amatam, atļaut no darba vai pazemināt amatā, šīs procedūras tiktu veiktas vienīgi saskaņā ar likumdošanu un citiem konstitucionālajiem aktiem un atbilstoši muzeja politikai. Ja šis uzdevums tiek deleģēts direktoram vai kādam vadošā personāla pārstāvim, ir jāpārliecinās, lai izmaiņas personāla sastāvā tiktu veiktas profesionāli un ētiski, saskaņā ar muzeja interesēm, nevis kādu personisku vai ārēju faktoru vai aizspriedumu ietekmē. Pārvaldes institūcija nedrīkst prasīt no muzeja personāla rīcību, kas būtu konfliktā ar Profesionālās ētikas kodeksu vai jebkuru citu nacionālo likumdošanas aktu vai profesionālās ētikas kodeksu.

2.6. Muzeja draugi un atbalsta organizācijas

Muzeju izaugsme un attīstība ir atkarīga no sabiedrības atbalsta. Daudziem muzejiem ir savas draugu un atbalsta organizācijas, un institūcijas pienākums ir radīt labvēlīgu vidi to darbībai un atbalstam, atzīmēt to ieguldījumu, sekmēt to apmācību un veicināt harmonisku attiecību veidošanos starp šīm organizācijām un muzeja speciālistiem.

2.7. Muzeja izglītojošā un sabiedriskā loma

Muzejs ir institūcija, kas kalpo sabiedrībai un tās attīstībai, parasti muzejs ir atvērts apmeklētājiem (lai gan šauri specializētos muzejos apmeklētāju loks var būt ierobežots). Svarīgs muzeja pienākums ir pastiprināt savu izglītojošo lomu un piesaistīt plašas apmeklētāju grupas, aptverot visus sabiedrības slāņus, vietējos iedzīvotājus vai specializētās grupas, kurām muzejs kalpo. Muzejam jāpiedāvā šiem cilvēkiem iespējas aktīvi iesaistīties muzeja darbā un atbalstīt muzeja mērķus un centienus. Sadarbība ar sabiedrību ir būtiska muzeja izglītojošā darba sastāvdaļa, un, lai to īstenotu, var rasties nepieciešamība algot speciālistus.

2.8. Pieejamība sabiedrībai

Muzeja ekspozīcijām un citiem pakalpojumiem ir jābūt fiziski un intelektuāli pieejamiem apmeklētājiem tiem piemērotā diennaktis un gada laikā. Muzejiem jānodrošina sabiedrībai iespējas tai piemērotā laikā ar vai bez iepriekšējas pieteikšanās tikties ar muzeja speciālistiem un iepazīties ar neeksponēto krājuma daļu, kā arī iegūt informāciju par krājumu, respektējot ierobežojumus, kas nepieciešami drošības vai konfidencialitātes garantēšanai (skat. 7.3. paragrāfu).

2.9. Izstādes, ekspozīcijas un muzeja pasākumi

Muzeja primārais uzdevums ir saglabāt nākotnei muzeja krājumu un izmantot to zināšanu ieguvei un izplatīšanai ar pētnieciskā un izglītojošā darba, ekspozīciju, izstāžu un citu muzeja pasākumu starpniecību. Tiem jānotiek saskaņā ar muzeja politiku un izglītojošā darba mērķiem un tie nedrīkst kaitēt ne krājuma kvalitātei, ne tā saglabāšanas darbam. Muzejam jācenšas nodrošināt, lai izstādēs, ekspozīcijās, publikācijās drukātā vai elektroniskā formā sniegtā informācija būtu precīza, godīga, objektīva un pamatots uz akadēmiskiem pētījumiem un atzinumiem.

2.10. Komerčiāls atbalsts un sponsorēšana

Muzeji var meklēt un pieņemt finansiālu vai cita veida palīdzību no komerciālām un ražojošām organizācijām vai citiem ārējiem avotiem. Šādai rīcībai muzejam ir nepieciešama politika, kurā ir skaidri definētas muzeja un sponsora attiecības. Īpaši jāievēro, lai šo attiecību rezultātā netiktu kompromitēti muzeja darbības standarti un mērķi.

2.11. Komercedarbība

Daudzi muzeji piedāvā apmeklētājiem komerciāla rakstura pakalpojumus - veikalus un kafejnīcas. Bez minētajām ir vēl citas iespējas nodarboties ar komerciālu vai muzeju reklamējošu darbību. Šajos jautājumos pārvaldes institūcijai jābūt skaidri definētai komercedarbības politikai saistībā ar

krājuma izmantošanu un muzeja mērķi, un tā nedrīkst kompromitēt šī muzeja krājuma kvalitāti, tā saglabāšanas darbu vai institūciju kopumā. Šajā politikā ir skaidri jāiezīmē robeža starp darbībām, kuru mērķis ir zināšanu ieguve, un tādām, kuras tiek veiktas komerciālu apsvērumu dēļ. Komercedarbībai jānes finansiāls labums muzejam, taču tai jābūt savienojamai ar muzeja bezpeļņas institūcijas statusu. Šie pasākumi jāplāno un jāveic ar nolūku uzlabot muzeja apmeklējuma kvalitāti.

Ja komercedarbības īstenošanu muzejā veic brīvprātīga vai komerciāla organizācija, tad līgumā ir skaidri jādefinē tās attiecības ar muzeju, kā arī tās darbības noteikumi muzeja kontekstā. Ar šo darbību saistītajai reklāmai un piedāvātajiem produktiem ir jāatbilst noteiktiem standartiem. Pārdošanai izgatavotajām muzeja krājuma priekšmetu replikām, reprodukcijām vai kopijām jārespektē oriģināls, uz tām jābūt skaidrām norādēm, ka priekšmets ir atdarinājums. Visām pārdošanai piedāvātajām precēm ir jāatbilst valsts likumdošanai.

2.12. Juridiskie pienākumi

Ikvienai pārvaldes institūcijai ir jānodrošina, lai muzejs savā darbībā pildītu visus juridiskos pienākumus, ko nosaka starptautiskā, reģionālā, valsts vai vietējā likumdošana, un noslēgto līgumu saistības. Arī pārvaldes institūcijai ir jāpilda visas juridiskās saistības un nosacījumi, kas attiecas uz muzeja krājumu, telpām, iekārtām un citiem aspektiem.

3. Muzeja krājuma papildināšana

3.1. Krājuma politika

Ikvienai muzeja pārvaldes struktūrai ir jāakceptē un jāpublisko muzeja krājuma politika. Šajā politikā ir jāraksturo ar muzeja krājuma darbu saistītie jautājumi (dokumentēšana, saglabāšana un izmantošana), kā arī jāiekļauj vadlīnijas krājuma darbam nākotnē. Izņemot ļoti īpašus gadījumus, jauniegvumiem jāatbilst muzeja mērķiem, kas definēti krājuma politikā, un tie jāatlasa ar nolūku paturēt krājumā uz visiem laikiem, nevis domājot par varbūtējas izslēgšanas iespēju. Papildināt muzeja krājumu ar priekšmetiem, kas neatbilst muzeja politikai, pieļaujams tikai pēc tam, kad muzeja pārvaldes institūcija ir rūpīgi izsvērusi visus aspektus saistībā ar iegūstamo priekšmetu, valsts vai citas nozīmes kultūras mantojuma, kā arī citu muzeju specifiskajām interesēm. Tomēr, pat šādos gadījumos nedrīkst pieņemt priekšmetus, kuriem nav likumīgo īpašumtiesību apliecināšana dokumenta. Politikā jābūt uzskaitītiem krājuma papildināšanas kritērijiem, krājuma papildināšanas nosacījumiem un ierobežojumiem, kā arī jābūt minētam aizliegumam iegādāties materiālus, ko nav iespējams katalogizēt, saglabāt, novietot vai izstādīt atbilstoši prasībām. Par muzeja jauniegvumiem jāinformē regulāri un konsekventi. Krājuma politika jāpārskata vismaz reizi piecos gados.

3.2. Nelikumīgi iegūti materiāli

Nelikumīgā tirdzniecība ar objektiem, kas tiek piedāvāti publiskām un privātām kolekcijām, veicina vēsturisko pieminekļu bojāšanu un etnisko kultūru noplicināšanu, kā arī vietēja, nacionāla un starptautiska līmeņa zādzības. Tā apdraud iznīkstošo floras un faunas sugu saglabāšanu un pārkāpj nacionālās un starptautiskās īpašumtiesības. Muzejiem jāapzinās saistība starp tirgu un objektu bojāšanu šī tirgus vajadzībām. Muzeja profesijas pārstāvjiem ir jāsaprot, ka muzeja atbalsts nelikumīgai tirdzniecībai jebkādā tās izpausmē, tieši vai netieši, ir augstākajā mērā neētiska rīcība.

Muzejs nedrīkst, ne pērkot, ne saņemot kā dāvinājumu vai novēlējumu, ne maiņas ceļā pieņemt objektus, kamēr pārvaldes institūcija un atbildīgā amatpersona nav iepazinusies ar šī priekšmeta likumīgo īpašumtiesību apliecināšanu dokumentu. Jādara viss iespējamais, lai pārliecinātos, ka priekšmets iegūts vai izvests no tā izcelsmes valsts vai starpniekvalsts (tai skaitā valsts, kurā muzejs atrodas) likumīgi, nepārkāpjot šīs valsts likumdošanu.

Papildus iepriekšminētajiem drošības pasākumiem muzejs nevienā no ieguves veidiem nedrīkst papildināt krājumu ar priekšmetu, ja pārvaldes institūcijai vai atbildīgajai amatpersonai ir pamatots

iemesls uzskatīt, ka šis atradums saistīts ar nelikumīgiem, nezinātniskiem vai tīšiem vēsturisko un arheoloģisko pieminekļu bojājumiem un postījumiem vai saistīts ar zemes īpašnieka, lietotāja, atbilstošu tiesisko un valsts varas orgānu šādu objektu meklējumiem. Muzejs nedrīkst iegādāties, ne tiešā, ne netiešā veidā, bioloģiskos un ģeoloģiskos materiālus, kas ievākti, pārdoti vai citādi nodoti īpašumā, pārkāpjot valsts vai starptautisko dabas aizsardzības vai dabas vēstures saglabāšanas likumdošanu vai līgumus. Ja nepieciešams un ja iespējams, tad iepriekš minētās pārbaudes jāveic arī, pieņemot deponējumus izstādēm vai citām vajadzībām.

3.3. Izpēte un komplektēšana ekspedīcijās

Muzejiem jāuzņemas iniciatīva, lai aizkavētu pasaules dabas vēstures, arheoloģijas, etnogrāfijas, vēstures un mākslas vērtību izvešanu. Ikvienam muzejam jāizstrādā politika, kas valsts un starptautisko likumu un noslēgto vienošanos ietvaros ļautu tam darboties ar pamatotu pārliecību, ka šī politika atbilst gan valsts, gan starptautisko centienu garam un apņēmībai aizsargāt un bagātināt kultūras mantojumu.

Izpēti, krājuma papildināšanu un izrakumus ekspedīcijās drīkst veikt vienīgi saskaņā ar tās valsts likumiem un noteikumiem, kurā ekspedīcija notiek. Pirms pētniecisko un komplektēšanas ekspedīciju plānošanas uzsākšanas jāievāc informācija un jākonsultējas ar tās valsts vai teritorijas, kurā iecerēts veikt ekspedīciju, atbildīgajām institūcijām, ieinteresētajiem muzejiem vai akadēmiskām iestādēm. Šo konsultāciju rezultātā tiks noskaidrots, vai iecerētais pasākums ir likumīgs un akadēmiski un zinātniski pamatots. Ikvienu ekspedīciju jāveic tā, lai katrs tās dalībnieks iegūtu paraugus un nepieciešamo informāciju likumīgi un atbildīgi, savā darbībā izvairoties no neētiskas, nelikumīgas un postošas darbības.

3.4. Muzeju savstarpējā sadarbība un krājuma politika

Ikvienam muzejam jāapzinās nepieciešamība sadarboties un konsultēties ar muzejiem, kuru krājuma politikai ir līdzīga ievirze, un jākonsultējas ar šīm institūcijām, gan papildinot krājumu ar priekšmetiem, kas varētu izraisīt interešu konfliktu, gan nosakot specializāciju. Muzejiem jārespektē citu muzeju noteiktie krājuma ieguves areāli.

3.5. Jaunieguvumi ar nosacījumu un citiem īpašiem noteikumiem

Dāvinājumus, novēlējumus un deponējumus var pieņemt vienīgi tad, ja tie atbilst muzeja krājuma, kā arī ekspozīciju un izstāžu politikai. Priekšmeti, kas tiek piedāvāti ar īpašiem nosacījumiem, ir jāatraida, ja izvirzītie nosacījumi ir pretrunā ar muzeja un tā apmeklētāju ilgtermiņa interesēm.

3.6. Muzeja krājuma priekšmetu izdošana un pieņemšana uz laiku (deponēšana)

Muzeja krājuma priekšmetu deponēšana un deponēto izstāžu eksponēšana var būtiski vairojot interesi par muzeja vērtībām un piedāvātajiem pakalpojumiem. Tomēr, pieņemot deponējumus un deponētās izstādes, jāņem vērā tie paši ētikas principi, kas minēti iepriekš (3.1.--3.5.) saistībā ar priekšmetu pieņemšanu vai atraidīšanu muzeja krājuma papildināšanai. Deponējumus nedrīkst pieņemt vai eksponēt, ja tie nav piemēroti izglītojošiem, zinātniskiem vai akadēmiskiem mērķiem. Muzeja krājuma priekšmetus drīkst deponēt vienīgi zinātniskām, pētnieciskām vai izglītojošām iestādēm, nevis privātpersonām. Muzeja deponējumiem ir jāpapildina izglītojoši, zinātniski vai akadēmiski pasākumi.

3.7. Interešu konflikti

Krājuma politikā vai muzeja noteikumos ir jāiekļauj nosacījumi, kas izslēgtu iespēju jebkurai personai, kas saistīta ar muzeja politikas realizēšanu vai vadību, piemēram, pilnvarotajiem, pārvaldes institūcijai vai muzeja darbiniekiem, konkurēt ar muzeju priekšmetu iegūšanā vai, izmantojot ieņemamā amata priekšrocības, savtīgi izmantot iegūto informāciju. Ja rodas konflikts starp indivīda un muzeja interesēm, noteicošās ir muzeja intereses. Īpaši rūpīgi jāizvērtē ikviens

priekšmeta pārdošanas vai dāvinājuma piedāvājums no pārvaldes institūcijas locekļiem, muzeja darbiniekiem, kā arī šo personu ģimenes locekļiem vai tuviniekiem ar nolūku samazināt nodokļus.

4. Izslēgšana no muzeja krājuma

4.1. Vispārējie noteikumi par krājuma pastāvīgo raksturu

Katra muzeja pamatfunkcija ir priekšmetu vākšana un saglabāšanas nodrošināšana. Tātad, ir jābūt stingriem ierobežojumiem priekšmetu izslēgšanai no muzeja krājuma. Jebkuram izslēgšanas iemeslam, vai tā būtu dāvināšana, apmaiņa, pārdošana vai dabiska sairšana, nepieciešams speciālistu atzinums un pārvaldes institūcijas apstiprinājums, kas dodams tikai pēc tam, kad ir saņemts vispusīgs ekspertu un juriskonsultu slēdziens.

Īpaši apsvērumi var attiekties uz specializētām iestādēm, kādas ir "dzīvie" vai interaktīvie muzeji, kā arī mācību un citi izglītojoši muzeji. Muzeji un institūcijas, kas demonstrē dzīvus paraugus, piem., botāniskie un zooloģiskie dārzi un akvāriji, var uzskatīt par nepieciešamu vismaz daļu savas kolekcijas klasificēt kā aizvietojamu vai atjaunojamu. Citos gadījumos paraugu vai priekšmetu zudumu var izraisīt destruktīvas analītiskās pētniecības metodes. Vienmēr ir jārespektē ētiskais pienākums nodrošināt, lai jebkādas darbības nekaitētu pētāmā, eksponētā vai izmantotā materiāla paraugu ilgtermiņa eksistencei, lai šīs darbības tiktu detalizēti fiksētas un šie materiāli kļūtu par neatņemamu krājuma dokumentācijas sastāvdaļu.

4.2. Tiesiskās un citas normas priekšmetu izslēgšanai no muzeja krājuma

Noteikumi, kas attiecas uz muzeja krājuma aizsardzību un to pastāvīgo raksturu, kā arī uz muzeja tiesībām izslēgt priekšmetus no krājuma, dažādu valstu muzejos atšķiras. Dažās valstīs izslēgšana nav atļauta, izņemot gadījumus, kad priekšmeti ir nopietni bojāti dabisku apstākļu ietekmē vai negadījuma rezultātā. Citur, savukārt, izslēgšanu no krājuma neierobežo nekādi noteikumi.

Ja muzejam juridiski ir atļauts izslēgt priekšmetus no krājuma vai ja muzeji ir komplektējuši priekšmetus, domādami par to iespējamu izslēgšanu, tad jāizpilda visas ar šo procesu saistītās juridiskās vai cita rakstura prasības un procedūras. Pat ja muzejs ir juridiski tiesīgs izslēgt priekšmetus no krājuma, ir jārespektē ierobežojumi, kas attiecas uz šo darbību tādos gadījumos, kad priekšmetu iegāde ir finansēta no ārēja avota (piemēram, publisks vai privāts sponsorējums, Muzeja draugu organizācijas ziedojums u.tml.). Noteikti ir nepieciešama visu iesaistīto pušu piekrišana.

Ja priekšmets ir nodots muzejam ar īpašiem nosacījumiem, tie ir jārespektē, izņemot gadījumus, kad skaidri redzams, ka šo nosacījumu stingra ievērošana ir neiespējama vai kaitē muzejam. Pat tādos gadījumos, muzejam apejot īpašos nosacījumus, jāievēro tiesiskās procedūras.

4.3. Politika un procedūra, veicot izslēgšanu no muzeja krājuma

Ja muzejam ir tiesības izslēgt priekšmetu no sava krājuma, lēmums par priekšmeta pārdošanu vai atsavināšanu citiem mērķiem pieņemams tikai pēc rūpīgām pārdomām, un vispirms šis materiāls jāpiedāvā citiem muzejiem kā maiņas objekts vai dāvinājums, tikai tad to drīkst piedāvāt pārdošanai publiskā izsolē vai kādā citā veidā. Izslēgšanai no muzeja krājuma jānotiek saskaņā ar muzeja interesēm, respektējot sabiedrības uzticēšanos, kura nodevusi muzeja saglabāšanā tai piederošās vērtības, un pētniekus, kurus muzejs pārstāv. Lēmums par muzeja priekšmeta izslēgšanu no krājuma, to apmainot, pārdodot vai norakstot dabiska sairuma dēļ, jāpieņem muzeja pārvaldes institūcijai kopā ar direktoru un krājuma glabātāju. Izslēgšana no muzeja krājuma jāveic saskaņā ar muzeja ētiskajiem un juridiskajiem pienākumiem, muzeja priekšmeta saglabātības pakāpi (atjaunojams vai neatjaunojams) un sabiedrības uzticību, kas muzejam izrādīta, nododot priekšmetu saglabāšanai. Ir jāzaglabā dokumentācija par visiem šādiem lēmumiem un ar tiem saistītajiem priekšmetiem, kā arī jāveic atbilstošie pasākumi priekšmetu raksturojošo dokumentu, tai skaitā fotogrāfiju un citu informācijas nesēju saglabāšanai. Nekādā gadījumā nav pieļaujams, lai no krājuma izslēgto priekšmetu īpašnieki kļūtu muzeja darbinieki, pārvaldes institūcijas locekļi, viņu ģimenes locekļi vai tuvi draugi un kolēģi. Tāpat, šīs personas

nedrīkst saņemt (arī ne īslaicīgi) minētos priekšmetus savām privātajām kolekcijām.

4.4. Kultūras vērtību atpakaļatdošana un restitūcija

Ja muzeja īpašumā atrodas priekšmets, par kuru var pierādīt, ka tas ir izvests vai citādi pārvietots, pārkāpjot UNESCO 1970.gada konvencijas Par kultūras īpašuma nelikumīga importa, eksporta vai pārvietošanas aizliegšanu principus, un priekšmeta izcelsmes valsts vai tauta pieprasa tā atgriešanu un pierāda, ka tas ir viņu valsts vai tautas kultūras mantojums, muzejam, ja tas ir juridiski rīcībspējīgs, jāspēr tūlītēji un atbildīgi soļi, lai sadarbotos šī priekšmeta atgriešanā.

Atbildot uz prasību kultūras vērtības atdot to izcelsmes valstij vai tautai, muzejiem jābūt gataviem uzsākt bezaizspriedumu dialogu, balstoties uz zinātniskiem un profesionāliem principiem (rīkojoties valdību līmenī). Turklāt, jāmeklē divpusējas vai daudzpusējas sadarbības veidošanas iespējas ar muzejiem valstīs, kuras zaudējušas sava kultūras mantojuma nozīmīgu daļu.

Muzejiem pilnībā jārespektē arī 1954.gada Hāgas konvencija Par kultūras vērtību aizsardzību militāra konflikta gadījumā un tās 1999.gada Otrā protokola noteikumi. Ievērojot šo konvenciju, muzejiem jāatturas no okupēto valstu kultūras vērtību pirkšanas, piesavināšanās vai iegūšanas.

4.5. Ienākumi par izslēgšanu no muzeja krājuma

Nauda vai kompensācija, kas saņemta par priekšmeta vai parauga izslēgšanu no muzeja krājuma, jāizmanto krājuma papildināšanai.

III. Profesionālā ētika/Profesijas cienīga uzvedība

Šī nodaļa rakstīta, pieņemot, ka jēdziens muzeja profesionālis jeb speciālists tiek attiecināts uz cilvēku, kurš strādā muzejā. Ja indivīds piedāvā muzejam pakalpojumus ar specializētu aģentūru starpniecību vai kā muzeja servisa nodrošinātājs, uz viņu attiecas tikai atbilstošās nodaļas.

5. Vispārīgie principi

5.1. Muzeja profesionāļa ētiskie pienākumi

Darbs muzejā, vai tas būtu sabiedriska vai privāta institūcija, ir saistīts ar sabiedrības uzticību, kas uzliek īpašus pienākumus. Tādēļ muzeju darbinieku rīcībai ir jābūt godīgai, jāsapņā ar visstingrākajiem ētikas principiem un jāatbilst augstākajiem objektivitātes standartiem.

Būtisks elements, kas raksturo piederību profesijai, ir tiesību un pienākumu organiska saistība.

Lai gan ikvienas profesijas pārstāvju uzvedības pamatā ir cilvēcisko attiecību ētikas pamatnormas, katrai profesijai ir savi standarti un īpaši uzdevumi, pienākumi un iespējas, kas rada nepieciešamību formulēt uzvedības pamatprincipus. Muzeju speciālistiem ir jāapzinās divi galvenie principi: pirmais - muzeji ir sabiedrības uzticības objekti, kuru vērtība sabiedrības acīs ir tieši proporcionāla to piedāvāto pakalpojumu kvalitātei; otrais - ar intelektuālajām spējām un profesionālajām zināšanām, ja tās necaurstrāvo profesionālās ētikas augstākie standarti, ir par maz.

Direktoram un pārējiem muzeja darbiniekiem profesionālajā un akadēmiskajā darbībā jābūt uzticīgiem savam muzejam un vienmēr jārīkojas saskaņā ar apstiprināto muzeja politiku.

Direktoram vai citai par muzeju atbildīgai amatpersonai ir jāievēro ICOM Profesionālās ētikas kodeksa normas. Tiem ir jāievēro arī visi citi ētikas kodeksi vai politikas, kas saistīti ar muzeja darbu, un katrā atbilstošā gadījumā jānodrošina ievērot šos standartus arī pārvaldes institūcijas.

5.2. Personiskā uzvedība

Svarīgs profesionāls pienākums, kuram jābalstās uz ētikas pamatprincipu ievērošanu, ir lojāla attieksme pret kolēģiem un muzeju, kas pieņēmis darbā.

Izsakot vēlmi ieņemt kādu no amatiem, kas saistīti ar muzeja profesiju, godīgi un konfidenciali ir

jāatklāj visa informācija, kas var ietekmēt šī amata pildīšanu un, uzsākot darbu, ir jāapzinās, ka darbs muzejā parasti ir pilnas slodzes nodarbošanās. Pat gadījumos, ja darba līgums ļauj strādāt papildus ārpus muzeja vai realizēt uzņēmējdarbības intereses, direktoram un citiem vadošajiem speciālistiem nevajadzētu veikt papildu apmaksātu darbu vai līgumdarbus ārpus muzeja, ja tie ir pretrunā ar muzeja ētiskajām un juridiskajām interesēm. Veicot šādus apmaksātus vai neapmaksātus darbus, muzeja darbiniekiem jā rūpējas, lai netiktu kompromitēti personiskie un institucionālie ētikas principi.

5.3. Privātās intereses

Lai arī ikvienas profesijas pārstāvji zināmā mērā ir profesionāli neatkarīgi, muzeju speciālistiem ir jāapzinās, ka viņu privātais bizness vai profesionālās intereses, neraugoties uz iespējamām izņēmumiem, nav iespējams pilnībā atdalīt no institūcijas, kurā tie darbojas. Jebkura darbība, ko veic ar muzeju saistīts indivīds, var atsaukties uz šo institūciju vai tikt tai piedēvēta. Muzeja speciālistam jā rēķinās ne tikai ar personiskiem motīviem un interesēm, bet jādoma arī par to, kā viņa rīcību uztvers vērotājs no malas.

Muzeju darbinieki un ar viņiem cieši saistītās personas nedrīkst pieņemt dāvanas, aizdevumus vai kādus citus personīgus labumus, kas varētu tikt piedāvāti saistībā ar viņu pienākumiem muzejā (skat. arī 8.4.).

6. Profesionālā atbildība par muzeja krājumu

6.1. Krājuma papildināšana

Direktoram un muzeja speciālistiem jā dara viss iespējamais, lai pārvaldes institūcija apstiprinātu izstrādāto muzeja krājuma veidošanas politiku un tā tiktu regulāri aktualizēta. Šai pārvaldes institūcijas oficiāli akceptētajai politikai jākalpo par pamatu profesionālo lēmumu un ieteikumu pieņemšanā, papildinot krājumu.

Sarunām par priekšmetu ieguvu no sabiedrības pārstāvjiem muzeja krājuma papildināšanai jānotiek, ievērojot skrupulozu godīgumu pret pārdevēju vai dāvinātāju. Nevienam priekšmetam nedrīkst ne tīši, ne kļūdas pēc novērtēt muzejam par labu. Tāpat nav pieļaujams priekšmetu pieņemt vai paturēt uz laiku kā deponējumu, lai negodīgā ceļā to iekļautu muzeja krājumā.

6.2. Krājuma uzraudzība/aprūpe

Krājuma uzraudzība/aprūpe ir nozīmīgs profesionālais pienākums. Tāpēc svarīgi ir nodrošināt, lai visi priekšmeti, ko muzejs ir pieņēmis pagaidu vai pastāvīgā glabāšanā, tiktu precīzi un pilnībā dokumentēti, rūpējoties par to izcelsmes fiksēšanu, objekta atributēšanu, saglabāšanu un pareizu apstrādi. Visiem priekšmetiem, ko muzejs pieņēmis glabāšanā, ir jābūt pareizi novietotiem un aprūpētiem.

Īpaša uzmanība jāpievērš politikas izstrādei, lai pasargātu krājumu no dabas un cilvēku izraisītām nelaimēm un visefektīvāk garantētu to drošību pret zādzībām ekspozīcijās, darba telpās vai glabātavās, pret nejaušiem bojājumiem, strādājot ar priekšmetiem, un bojājumiem vai zādzībām tos transportējot. Kur valsts vai vietējā pašvaldība paredz apdrošināšanas līgumu noslēgšanu, muzeja personālam jā rūpējas, lai apdrošināšanas summa būtu adekvāta, īpaši tiem priekšmetiem, kas tiek pārvietoti vai deponēti, kā arī tiem, kas nav muzeja īpašums, bet ir nodoti tā atbildībā.

Muzeja profesijas pārstāvjiem nevajadzētu deleģēt svarīgas glabātāju un konservatoru funkcijas vai uzticēt citu profesionālu pienākumu veikšanu personām, kurām trūkst šim darbam nepieciešamās zināšanas un iemaņas, vai kuras netiek pietiekami kontrolētas, veicot krājuma aprūpi. Muzeja speciālistu pienākums ir arī konsultēt savus amata brāļus muzejā vai ārpus tā, ja kādā muzejā vai nodaļā trūkst zināšanu, lai nodrošinātu tās gādībā nodoto priekšmetu saglabāšanu.

6.3. Krājuma saglabāšana/konservācija un restaurācija

Viens no svarīgākajiem muzeja profesijas pārstāvju pienākumiem ir gādāt, lai kolekcijas vai atsevišķi priekšmeti, par kuriem atbild muzejs, tiktu pareizi aprūpēti un saglabāti un lai nākamās paaudzes saņemtu šīs kolekcijas tik labā un drošā stāvoklī, cik to var nodrošināt šodienas zināšanas un resursi.

Sevišķa vērība jāvelta saglabāšanai, tai skaitā, piemērotas vides radīšanai, lai novērstu apstākļus, kas var kļūt par muzeja krājuma priekšmetu dabiskas vai mākslīgas sairšanas cēloni. To, kādā mērā būtu ētiski aizvietot vai restaurēt zudušās vai bojātās priekšmeta, parauga vai mākslas darba daļas, vajadzētu lemt, sadarbojoties visiem speciālistiem, kas atbild par šo priekšmetu, izvairoties no vienpusēja lēmuma pieņemšanas. Sakrālo objektu restaurācija var būt nepieņemama sabiedrībai, kura tos radījusi un kurai saistībā ar tiem ir izveidojušies noteikti priekšstati.

6.4. Krājuma dokumentēšana

Nozīmīgs profesionālais pienākums un atbildība ir krājuma reģistrēšana un dokumentēšana saskaņā ar atbilstošiem standartiem. Īpaši svarīgi, lai krājuma dokumentēšana ietvertu pilnu priekšmeta aprakstu, tā izcelsmes vietu un avotu, kā arī nosacījumus, ar kādiem muzejs to pieņēmis. Ar krājuma datiem aktīvi jāstrādā, tie jāpapildina saskaņā ar muzeja dzīves norisēm. Šiem datiem jāglabājas drošā vietā un jābūt nodrošinātiem ar rezerves sistēmām, kas dod iespēju personālam un citiem likumīgiem izmantotājiem piekļūt tiem (skat. 2.7).

6.5. Dzīvo dzīvnieku labklājība

Ja muzeji un tiem radniecīgas iestādes izmanto dzīvus dzīvniekus eksponēšanas vai pētnieciskiem nolūkiem, tad par ētikas pamatnosacījumu ir jāklūst šo radību veselībai un labklājībai. Ir būtiski, lai dzīvniekus un viņu dzīves apstākļus regulāri pārbaudītu veterinārārsts vai cita persona ar līdzīgu kvalifikāciju. Muzejam ir jāizstrādā un jāievēro drošības priekšnoteikumi personāla un apmeklētāju aizsardzībai, kas jāapstiprina veterinārijas ekspertam.

6.6. Cilvēku mirstīgās atliekas un materiāli ar sakrālu nozīmi/kulta priekšmeti

Ja muzejs glabā cilvēku mirstīgo atlieku vai kulta priekšmetu kolekcijas, tām jābūt novietotām drošā vietā, pret tām jāizturas ar cieņu, tās jāglabā tikpat rūpīgi kā arhīva kolekcijas zinātniskajās institūcijās un, ja ir pamatota nepieciešamība, tām pēc pieprasījuma ir jābūt pieejamām pētniecības darbam. Šādu objektu pētniecībai, to glabāšanai un aprūpei, kā arī to repliku veidošanai jānotiek pieņemami ne tikai muzeju darbiniekiem, bet arī dažādo ticību pārstāvjiem, tai skaitā sabiedrības locekļiem, kas ir tās pašas etniskās vai reliģiskās grupas pārstāvji. Lai gan šī delikātā materiāla eksponēšana var būt nepieciešama interpretējoša rakstura ekspozīcijās, tai jānotiek taktiski un respektējot visām tautām piemītošo cilvēku pašcieņu.

Turklāt, uz lūgumiem izņemt cilvēku mirstīgās atliekas un kulta priekšmetus no publiski pieejamām ekspozīcijām jāreaģē nekavējoties, taktiski un ar cieņu. Tāpat jāreaģē arī uz lūgumiem atdot šo materiālu. Muzeja politikā ir skaidri jāapraksta procedūras, kā reaģēt uz šāda rakstura lūgumiem.

6.7. Privātā kolekcionēšana

Muzeja speciālistu aizraušanās ar priekšmetu iegādi, kolekcionēšanu un privāto kolekciju veidošanu pati par sevi nav uzskatāma par neētisku, bet gan par vērtīgu profesionālo zināšanu un pieredzes veidošanas iespēju. Tomēr, neviens muzeja profesijas pārstāvis priekšmetu iegādē vai jebkurā citā aspektā, kas saistīts ar viņa kā privātkolekcionāra interesēm nedrīkst konkurēt ar institūciju, kurā viņš strādā. Dažās valstīs un daudzos muzejos muzeju darbiniekiem ir aizliegts būt privātkolekciju īpašniekiem, un šie noteikumi ir jārespektē. Ja šādu ierobežojumu nav, muzeju profesijas pārstāvjiem, kuriem ir privātkolekcijas, stājoties darbā jāiesniedz pārvaldes institūcijai šīs kolekcijas apraksts un izklāsts, kurā raksturota līdzšinējā kolekcionēšanas pieredze. Jautājumā par privāto kolekcionēšanu starp muzeja speciālistu un pārvaldes institūciju ir jānoformulē un jānoslēdz vienošanās, kas precīzi jāievēro. (Skat. arī 8.4.)

7. Profesionālā atbildība sabiedrības priekšā

7.1. Profesionālo standartu ievērošana

Muzeja profesijas pārstāvjiem ir jāievēro pieņemtie standarti un likumi, kā arī jācieņa un jāgodā sava profesija. Viņi ir atbildīgi, lai sabiedrība neciestu no nelikumīgas vai neētiskas profesionālās rīcības. Jāizmanto katra izdevība, lai atbilstoši profesijas mērķiem, uzdevumiem un centieniem informētu un izglītotu sabiedrību, lai sekmētu sabiedrības izpratni par muzeju un to darbinieku mērķiem un pienākumiem.

7.2. Attiecības ar publiku

Muzeju profesijas pārstāvjiem vienmēr jāizturas pret publiku profesionāli, ar cieņu un nekavējoties jāatbild uz vēstulēm un jautājumiem. Ievērojot nepieciešamo konfidencialitāti, muzeju speciālistiem jādalās savās zināšanās ar sabiedrību un citiem speciālistiem, dodot iespēju pētniekiem, respektējot muzeja noteikumus, pilnībā iepazīties ar interesējošo materiālu vai dokumentāciju, kas nodota muzeja glabāšanā, pat ja šī tēma ir viņa paša izpētes vai īpašas intereses objekts.

7.3. Konfidencialitāte

Muzeja profesijas pārstāvju pienākums ir neizpaust konfidencialo informāciju par muzeja īpašumā esošiem vai deponētiem materiāliem, kā arī par informāciju par muzeja drošības pasākumiem, privātkolekcijām un to atrašanās vietu, kas iegūta, darba pienākumu dēļ apmeklējot kolekciju īpašniekus (skat. arī 2.7.). Priekšmeti, kas nonākuši muzejā, lai tos identificētu, un ar tiem saistītā informācija var radīt interešu konfliktu starp profesionālo pienākumu izplatīt informāciju, vairojot zināšanas un privātpersonas vai institūcijas vēlmi saglabāt konfidencialitāti. Priekšmeta un ar to saistītās informācijas īpašniekam ir jāizskaidro, kāds ieguvums būtu šīs informācijas popularizēšana, taču bez īpašnieka piekrišanas informāciju nedrīkst izpaust citai personai vai institūcijai. Šis nosacījums attiecas arī uz informāciju, kas pierakstīta mutvārdu vēstures fiksēšanai vai citiem nolūkiem. Muzeja juridisks pienākums ir palīdzēt policijai vai citām atbildīgām institūcijām, kad tiek meklēts zagts, nelikumīgi iegūts vai pārvietots īpašums.

8. Profesionālā atbildība kolēģu un profesijas priekšā

8.1. Profesionālā atbildība

Profesijas pārstāvji var pamatoti iebilst pret piedāvājumiem vai darbībām, kuru rezultātā no ētiskā viedokļa var tikt apdraudēts muzeja, muzeju sabiedrības vai profesijas prestižs. Iebildumiem jābūt objektīviem.

8.2. Profesionālās attiecības

Muzeja profesijas pārstāvju pienākums ir dalīties zināšanās un pieredzē ar kolēģiem, zinātniekiem un studentiem, kas darbojas radniecīgā zinātnes sfērā. Viņiem jārespektē un jāatzīst savi pedagogi, kā arī jānodod zināšanas par jaunu metožu pielietojumu un iegūto pieredzi citiem, nedomājot par personīgo labumu.

Liela nozīme profesijas attīstībā ir personāla apmācīšanai muzeja darbam raksturīgajās specialitātēs, un ikvienam ir jāuzņemas pienākums nepieciešamības gadījumā apmācīt savus kolēģus. Profesijas pārstāvji, kuri atbild par jaunākā personāla, mācekļu, studentu un asistentu oficiālo vai neformālo profesionālo apmācību, jāsniedz šiem cilvēkiem vērtīgākais no savas pieredzes un zināšanām, jāizrāda viņiem uzmanība un cieņa, kā tas pieņemts starp kolēģiem. Arī brīvprātīgo nealgoto darbinieku ieguldījums ir atkarīgs no attiecībām, kas valda starp muzeja profesijas pārstāvjiem un brīvprātīgajiem darbiniekiem. Muzeju profesionāļiem ir jāvelta konstruktīva uzmanība brīvprātīgajiem, lai uzturētu ilgtspējīgu un harmonisku darba vidi. (Skat.

1.5. un 2.6.)

Profesijas pārstāvjiem ir darba attiecības ar neskaitāmiem cilvēkiem - profesionājiem un brīvprātīgajiem, gan muzejā, gan ārpus tā. Tiek gaidīts, lai šīs attiecības tiktu veidotas ar cieņu, godprātīgi, sniedzot savus profesionālos pakalpojumus prasmiņi un atbilstoši augstiem standartiem.

8.3. Tirdznieciskie darījumi

Nevienam muzeja profesijas pārstāvim nevajadzētu iesaistīties nekādos tirdznieciskos darījumos (pirkt vai pārdot peļņas nolūkos) ar kultūras vērtībām. Muzeju darbinieku komercdarbības var radīt nopietnas problēmas, pat ja nav tieša konflikta iespējamības ar muzeju, kurā šī persona strādā. (Skat. ICOM Statūtu paragrāfu 7 (5).)

8.4. Citi potenciālie interešu konflikti

Muzeja profesijas pārstāvjiem jāizvairās no jebkādas darbības vai rīcības, kas varētu tikt tulkota kā interešu konflikts. Muzeju speciālistiem, pateicoties viņu zināšanām, pieredzei un kontaktiem, bieži tiek piedāvātas papildu darba iespējas, piemēram, darboties kā padomdevējam vai konsultantam, veikt apmācību, rakstīt publikāciju, uzstāties radio vai televīzijā vai sniegt eksperta pakalpojumus. Pat ja nacionālā likumdošana un personas darba līgums šādu darbību atļauj, kolēģiem, darba devējam vai sabiedrībai var šķīst, ka tas rada interešu konfliktu. Šādos gadījumos ir precīzi jāievēro visi juridiskie un darba līguma nosacījumi un, ja ir iespējama konflikta izcelšanās, par to nekavējoties jāinformē attiecīgais ierēdnis vai muzeja pārvaldes institūcija un jārīkojas, lai potenciālo interešu konfliktu novērstu. Jādara viss iespējamais, lai ārpus muzeja intereses nekādā veidā neietekmētu oficiālo pienākumu un uzdevumu pienācīgu veikšanu.

8.5. Autentiskuma pierādīšana un novērtēšana (pirmvērtējums)

Dalīšanās zināšanās un pieredzē ar kolēģiem un sabiedrību (skat. 7.2.) ir būtisks muzeja darbības mērķis. Šis pakalpojums jāsniedz atbilstoši augstākajiem akadēmiskajiem standartiem. Tomēr, pierādot priekšmeta autentiskumu un veicot tā novērtēšanu vai nosakot aptuvenu vērtību, rodas interešu konflikta iespējamība. Nosaukt priekšmeta monetāro vērtību drīkst tikai tad, ja ir saņemts oficiāls lūgums no kāda cita muzeja vai kompetentas juridiskas personas, valdības vai atbildīgas sabiedriskās institūcijas. Ja muzeju priekšmets interesē finansiālu vai juridisku apsvērumu dēļ, novērtējumu jāveic neatkarīgai personai vai institūcijai. Muzeja profesijas pārstāvji nedrīkst identificēt priekšmetu vai noteikt tā autentiskumu, ja ir pārliecība vai aizdomas, ka tas iegūts, pārvietots, ievests vai tiks izvests nelikumīgi vai nelegāli. Viņu rīcība ne tieši, ne netieši nedrīkst atbalstīt minētās darbības. Ja ir pamatots iemesls pārliecībai vai aizdomām, ka ir notikusi nelikumīga vai nelegāla darbība, par to jāinformē atbilstošās institūcijas.

8.6. Neprofesionāla rīcība

Ikvienam muzeja profesijas pārstāvim ir jāpārzina nacionālā un vietējā likumdošana, darba līguma noteikumi, kā arī likumi par korupciju. Viņiem jāvairās no situācijām, kuras varētu tikt iztulkotas kā korupcija vai jebkāda cita veida nepieņemama rīcība. Neviena muzeja amatpersona nedrīkst pieņemt dāvanas, viesmīlības izpausmes vai atalgojumu no tirgotāja, ūtrupnieka vai citas personas, kuru mērķis ir iegūt labvēlību, cerības iegādāties vai panākt kāda muzeja priekšmeta norakstīšanu vai citu labumu.

Lai izvairītos no jebkādām aizdomām par korupciju, muzeja speciālists nedrīkst ieteikt sabiedrības pārstāvjiem tirgotāju, ūtrupnieku vai novērtētāju. Muzeja darbinieki nedrīkst arī piekrist "īpašai cenai" vai atļaut, privāti iegādājoties priekšmetus no tirgotāja, ar kuru šai personai vai muzejam ir izveidojusies profesionāla sadarbība.